

OFFSHOR HUDUDLAR: GLOBAL IQTISODIYOTGA IJOBIY VA SALBIY TA'SIRI

Lyudik Sahoba Pardaboyevna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistranti

ANNOTATSIYA

Maqolaning maqsadi jahon iqtisodiy tizimining faoliyatida offshor zonalarining rivojlanish yo'nalishlarini tahlil qilish va aniqlashtirishdir. Noqonuniy yo'llar bilan olingan pul mablag'larini legallashtirish o'chog'i sifatida offshor zonalar va offshor xalqaro markazlar va ularning jami iqtisodiyotga ta'siri tadqiqot predmeti hisoblanadi. Metodologiya. Tadqiqot global iqtisodiy tizimda offshor zonalarining kelgusidagi faoliyatining mumkin bo'lgan tendentsiyalari va rivojlanishning izchil manzarasini o'rganishda umumiy ilmiy va maxsus ilmiy usullardan foydalanishga asoslangan. Deduksiya, induksiya, o'xshashlik, tahlil, sintez kabi umumiy ilmiy usullar dunyoning offshor zonalarining noqonuniy yo'l bilan olingan pul mablag'larini yuvish tizimi sifatidagi ahamiyatini aniqlash imkonini berdi. Qiyosiy usul offshor zonalar va offshor xalqaro markazlarning o'ziga xos xususiyatlarini farqlash, umumiy va farqlovchi xususiyatlarni aniqlash imkonini berdi. Prognostik usul offshor faoliyatning afzalliklari va kamchiliklari haqida o'ziga xos nuqtai nazarni shakllantirish imkonini berdi. Mantiqiy-semantik va dogmatik usullar "offshor yurisdiksiya", "offshor zona", "offshor moliya markazi" tushunchalarini va ularning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash imkonini berdi. Tadqiqot natijalari offshor zonalar, offshor moliya markazlari va xalqaro moliya markazlarini o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqib rezidentlarga tadbirkorlik, soliqqa tortish, ro'yxatga olish va moliyaviy hisobotlarni yuritishda imtiyozlar va imtiyozlar, shuningdek, maxfiylikni saqlash bo'yicha mutlaq imtiyozlar beriladi, ayrim davlatlarning ayrim hududlari va hududlari sifatida ko'rib chiqish imkonini berdi, ularda ro'yxatdan o'tgan hududdan tashqarida tadbirkorlik faoliyatini amalga oshirishning mutlaq shart-sharoitlari mavjud emas. Amaliy oqibatlar. Tadqiqotda birinchidan, "offshor zona", "offshor moliya markazi", "xalqaro offshor markaz" tushunchalariga ta'rif berilgan; ikkinchidan, ularni tasniflashning ilmiy yondashuvlari ixtisoslashtirilgan adabiyotlarda tahlil qilinadi va taqqoslanadi, Beshinchi Direktiv jinoiy daromadlarni legallashtirishning asosiy huquqiy tartibga solinishi va BEPS loyihasi sifatida ko'rib chiqiladi; uchinchidan, muallifning offshor faoliyatining ijobiy va salbiy xususiyatlari va ularning jahon iqtisodiyotiga ta'siri haqidagi qarashlari asoslab berilgan. Muvofiqlik/originallik. Ularning rivojlanish tendentsiyalarining asosiy yo'nalishlarini aniqlash uchun offshor zonalar va offshor moliya markazlarining sifat xususiyatlarini tahlil qilish orqali ularning asosiy xususiyatlarini aniqlashga muallifning yondashuvi taklif etiladi.

Kalit so'zlar: moliyaviy tizim, offshor moliya markazi, offshor zona, offshor yurisdiksiya, qora ro'yxatlar, kulrang ro'yxatlar, direktiv, pul yuvish.

OFFSHORE TERRITORIES: POSITIVE AND NEGATIVE IMPACTS ON THE GLOBAL ECONOMY

ANNOTATION

The aim of the article is to analyse and clarify the areas of development of offshore zones in the functioning of the world economic system. The subject of the study is offshore zones and offshore international centres as the locus of laundering of funds obtained by illegal means and their impact on the economy in total. Methodology. The study is based on the use of general scientific and special scientific methods in studying a coherent picture of development and possible trends in the further functioning of offshore zones in the global economic system. General scientific methods such as deduction, induction, analogy, analysis, synthesis enabled to reveal the implication of the world's offshore zones as a system for laundering illegally obtained funds. The comparative method enabled to distinguish the specific features of offshore zones and offshore international centres and to identify common and distinctive features. The prognostic method allowed forming an original outlook on the advantages and disadvantages of offshore activities. Logical-semantic and dogmatic methods enabled to define the concepts of "offshore jurisdiction", "offshore zone", "offshore financial centre" and their specific features. The results of the study enabled to consider offshore zones, offshore financial centres and international financial centres, in terms of their specific features, as certain territories and areas of certain states, where under the exclusive conditions of doing business outside the territory of registration, non-resident entities are granted benefits and privileges in doing business, taxation, registration, and financial reporting, as well as an exclusive privilege of confidentiality. Practical implications. In the study, first, the concepts of "offshore zone", "offshore financial centre", "international offshore centre" are defined; second, the scientific approaches to their classification are analysed and compared in the specialized literature, the Fifth Directive is considered as the main legal regulation of money laundering and the BEPS Project; third, the author's outlook on the positive and negative features of offshore activities and their impact on the world economy are substantiated. Relevance/originality. The author's approach to the definition of the main features of offshore zones and offshore financial centres through the analysis of their qualitative characteristics is offered to determine the key areas of their development trends.

Key words: *financial system, offshore financial centre, offshore zone, offshore jurisdiction, black lists, grey lists, directive, money laundering.*

KIRISH

Har yili xalqaro ofshor zonalarning yaxshi yo'lga qo'yilgan sxemalari tizimi har bir davlatning moliyaviy tizimidan katta miqdordagi mablag'larni noqonuniy olib chiqib ketish imkonini berishi bir necha bor ta'kidlangan. Offshor yurisdiksiyalarning

yaratilishi tufayli "solliq jannatlari" deb ataladigan global iqtisodiy tarmoqda kapital erkin faoliyat yuritadigan va o'z egalariga noqonuniy daromad keltiradigan hududlar mavjud. Offshor zonalarning solliq, valyuta va tranzaksiya nazoratini qisqartirish, yakuniy benefitsiarning maxfiyligi kabi imtiyoz va imtiyozlaridan foydalanish offshor zonalar va markazlar faoliyatini ularning uzviy bog'liqligida o'rganish dolzarbligini va zarurligini tasdiqlaydi. ularning alohida mamlakatlar iqtisodiyotiga va umuman moliya tizimiga halokatli ta'siri sifatida. Shu bois, bu solliqqa tortishdan qochish va jahon iqtisodiyotidagi yashirin jarayonlar ko'lamini kengaytirish uchun noqonuniy valyuta harakatining bunday sxemalaridan foydalanish imkonini beradi. Turli davrlarda offshorlar faoliyati va uning jahon xo'jalik tizimining rivojlanish tendentsiyalariga ta'sirini o'rganish bilan D.Medouz, J.Tobin, N.Sexson, V.V.Virchenko, O.I.Borisov, A.M.Voronin, V.O. Virchenko, D. Yu. Xolubkov, N. Yu. Koniagin, M. V. Korolov, A. N. Mykhailin, V. P. Leshchuk, D. Yu. Mamotenko, I. I. Nikitchuk, A. I. Rijkova, N. M. Teliuk kabi boshqa olimlar shug'ullangan.

Yuqoridagilarni hisobga olgan holda, offshor zona, offshor moliya markazi, offshor yurisdiksiya ta'riflarini, shuningdek, ushbu hududlarning faoliyat yuritayotgan ta'sirini "jinoiy daromadlarni legallashtirish" nuqtai nazaridan aniqlash masalasini o'rganish dolzarbdur. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar qo'yilishi kerak: birinchidan, offshor hududlarning asosiy ta'riflarini belgilash va tegishli tasniflash; ikkinchidan, offshor faoliyatning rivojlanishini tahlil qilish va offshorga qarshi kurashni xalqaro qonunchilik bilan tartibga solish; uchinchidan, kapitalning offshor hududlar orqali chiqib ketishining jahon iqtisodiyotiga ta'sirining original prognozlarini taklif qilish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Muvaffaqiyatli qayta moliyalashtirish, qonuniy solliqqa tortish tizimidan qochish tajribasi jahon iqtisodiy hamjamiyatining ajralmas qismiga aylandi. Boston Consulting Group statistik ma'lumotlariga ko'ra, jami offshor mablag'lar 2005 yildagi 6 trillion dollardan 2016 yilda 10 trillion dollargacha oshgan, shuning uchun offshor hududlar jahon yalpi ichki mahsulotining 10-13 foizini yashiradi.). Jahon iqtisodiyotidagi beqarorlik, neft narxining doimiy o'zgarishi, moliyaviy-iqtisodiy inqiroz jinoiy daromadlarni legallashtirishning jonlanishiga, shuningdek, yashirin iqtisodiyot chegaralarining kengayishiga olib keladi. Shunday qilib, 2016 yil holatiga ko'ra, dunyoning 35-40 ga yaqin davlati yoki ularning sub'ektlari offshor zonalar bo'lib, ularning jahon yalpi ichki mahsulotiga qo'shadigan hissasi nisbatan kichik (atigi 1,22%), shu bilan birga ular barcha moliyaviy operatsiyalarning qariyb 60% va 25% ni tashkil qiladi. dunyodagi xalqaro harakat kapitali.

Moliyaviy maxfiylik indeksini o'rganishni hisobga olsak, 2018 yilda noqonuniy transchegaraviy moliyaviy oqimlarning global miqdori yiliga 1-1,6 trillion dollarni tashkil etadi va offshor yurisdiksiyalar va soliq jannatlarining umumiy aktivlari 32 trillion dollarga etadi. Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (OECD) ma'lumotlariga ko'ra, bunday offshor zonalar mavjudligi tufayli dunyo mamlakatlari moliya tizimidan 250 milliard dollargacha soliq tushumlari yo'qolib bormoqda (Naskilky populiarni v Ukraini ofshory).

Jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurash agentligining 2016-yildagi Xalqaro narkotiklarga qarshi kurash strategiyasi hisobotiga ko'ra, pul yuvish darajasi eng yuqori bo'lgan davlatlar Rossiya, AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya va Fransiya hisoblanadi. Ushbu muammoning dolzarbligi, shuningdek, faqat 2018 yilda Evropa Ittifoqida Evropa Ittifoqi umumiy yalpi ichki mahsulotining 1 foiziga teng bo'lgan 110 milliard evroga yaqin mablag' "yuvilgan", shuningdek, offshor sxemalardan foydalanishning kuchayishi bilan bog'liq. daromadlarni qonuniylashtirishda soliq tizimidan qochish, bu esa davlat byudjeti daromadlarining qisqarishiga olib keladi. Shuning uchun ushbu maqola erkin iqtisodiy makon sifatida offshor hududlarning mahalliy miqyosdagi davlatlar iqtisodiyotiga va umuman jahon iqtisodiyotiga ta'sirini aniqlashga harakat qiladi, shuningdek, "offshor moliya markazi" va "offshor yurisdiksiya" tushunchalarini belgilaydi.

Offshor zona tushunchasi inglizcha "off-shore" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, "dengizda qirg'oqdan bir oz masofada joylashgan", "o'z hududidan tashqarida, chet elda" degan ma'noni anglatadi. Offshor zona yoki offshor yurisdiksiya (bu ta'rifni ixtisoslashtirilgan adabiyotlarda ham topish mumkin) erkin iqtisodiy zonalarining turlaridan biri bo'lib, qulay pul va fiskal rejimni yaratish, bank va tijorat sirlarining yuqori darajasi va sodiqlik bilan tavsiflanadi. davlat tomonidan tartibga solish. Shuning uchun offshor zonaga barcha yoki ayrim toifadagi daromadlar uchun soliq stavkasi past yoki nol bo'lgan, ma'lum bank yoki tijorat siriga ega bo'lgan hamda markaziy bankning majburiy rezerv talablari minimal yoki to'liq bo'lmagan yoki valyuta konvertatsiyasiga cheklovlar mavjud bo'lgan hududlar kiradi.

A. N. Mykhailinning fikricha, offshor zona - bu offshor hududida biznesini ro'yxatdan o'tkazgan mamlakat norezidentlariga soliq va boshqa imtiyozlar berish orqali kapitalni jalb qiluvchi moliyaviy markaz (Mixailin, 2015). Bundan tashqari, kontseptsiyada "offshor moliya markazlari" N. Yu. Koniixin xorijiy kompaniyalar va banklarni ro'yxatdan o'tkazish, soliqqa tortish va moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish uchun o'ta imtiyozli rejimga ega bo'lgan hududlar yoki shtatlarni o'z ichiga oladi (Koniaxina, 2008).

Bundan tashqari, Biznes lug‘atida Anguilla, Antigua, Bagama orollari, Bahrayn, Kayman orollari, Gonkong, Men oroli, Jersi, Livan, Lyuksemburg, Niderlandiya kabi mamlakatlarning hududlari sifatida offshor moliya markazlari (keyingi o‘rinlarda OFC deb yuritiladi) nazarda tutiladi. , Antil orollari, Panama, Singapur va Birlashgan Arab Amirliklari (BAA), ularda ma‘muriyatlar tadbirkorlik va moliyaviy faoliyatni qonunchilik bilan tartibga solishga umuman yoki qisman aralashmaydi. Bundan tashqari, OFC juda past yoki nol soliq stavkalarini taklif qiladi va telekommunikatsiya infratuzilmasini taqdim etadi (Biznes lug‘ati). Ko‘pgina hollarda, OFC xalqaro moliya markazi bilan belgilanadi.

Xalqaro tashkilotlar "offshor moliya markazi" atamasini soliq jannatlari deb ataladigan va qulay soliqqa tortiladigan, imtiyozli soliq va valyuta rejimiga ega keng kapital bozoriga ega mamlakatlarga bo‘lingan hudud sifatida belgilaydi (Offshor entsiklopediyasi: amaliy qo‘llanma, 2007).

I. M. Tovkunning fikricha, OFK davlat hududining bir qismi sifatida qaralishi kerak, uning doirasida chet el rezidentlari kompaniyalari ro‘yxatga olingan va imtiyozli shartlarda savdo, moliyaviy va boshqa tijorat operatsiyalarini amalga oshirish huquqiga ega (Tovkun, 2013).

Shu sababli, offshor markazlarning offshor zonalardan asosiy farqi shundaki, ular imtiyozli soliq, valyuta, bojxona yoki ma‘muriy rejimlarga ega bo‘lgan alohida davlatlar tarkibiga kiradi va norezident mamlakatning ishlab chiqarish faoliyati yo‘q.

Amaliyroq aytganda, OFK ta‘rifini moliyaviy faoliyatning asosiy qismi balansning ikkala tomonida joylashgan ofshor tomon (ya‘ni, moliyaviy institutlarning aksariyat majburiyatlari va aktivlari bo‘yicha kontragentlar norezidentlar) bo‘lgan markaz sifatida talqin qilinishi mumkin. boshqa joylarda boshlangan va jalb qilingan muassasalarning aksariyati norezidentlar tomonidan nazorat qilinadi.

Shuning uchun offshor hududlarning asosiy o‘ziga xos xususiyatlari quyidagilardan iborat: 1) biznesning norezident sub‘ektga birlamchi yo‘naltirilganligi; 2) qulay tartibga solish muhiti (nazoratning past darajasi, talablar va minimal oshkor qilish); 3) past yoki nol soliqqa tortish sxemalari.

Masalan, tan olingan xalqaro tashkilotlar FATF (Financial Action Task Force on jinoiy daromadlarni legallashtirish) va FSF (Moliyaviy barqarorlik forumi) tasnifiga muvofiq, "offshor moliya markazi" atamasi kapital bozori rivojlangan, imtiyozli soliq va valyutaga ega bo‘lgan hududlarga nisbatan qo‘llaniladi. rejimlar va xalqaro moliya institutlarining bank va moliya valyuta tizimlarini xalqaro tartibga solish va nazoratini takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalarini e‘tiborsiz qoldirib (Biznes lug‘ati). Shu bilan birga, OFC o‘z hududida katta hajmdagi bank va sug‘urta biznesiga ega bo‘lib, ular

orqali eksport-import operatsiyalari, ko'chmas mulk, dengiz kemalari bilan operatsiyalar, trust va konsalting faoliyati amalga oshiriladi.

Offshor markazlar miqyosi, infratuzilmasi va ishlab chiqarish faoliyati jihatidan kattaroqdir.

Shuning uchun OFK odatda quyidagilarni o'z ichiga oladi: asosan norezidentlar bilan biznes bilan shug'ullanadigan nisbatan ko'p sonli moliya institutlariga ega yurisdiksiyalar; milliy iqtisodiyotlarni moliyalashtirish yuklangan ichki moliyaviy vositachilikka mos kelmaydigan tashqi aktivlar va majburiyatlarga ega bo'lgan moliyaviy tizimlar; quyidagi xizmatlarning bir qismini yoki barchasini taqdim etuvchi markazlar: past yoki nol soliqqa tortish; o'rtacha yoki oson moliyaviy tartibga solish; bank siri va anonimlik.

Funksional belgilanishiga, mavjud faoliyatiga va tegishli moliyaviy-iqtisodiy faoliyatga ko'ra markazlarni quyidagilarga bo'lish mumkin: Xalqaro moliya markazlari (London, Nyu-York, Tokio), ular ichiga chuqur va likvid bozorlarga ega yirik mahalliy iqtisodiyotlarni qo'llab-quvvatlovchi yirik xalqaro xizmat ko'rsatish markazlari kiradi. qisqa muddatli norezident kreditlarini olish va norezidentlarga uzoq muddatli kreditlar berish, bundan keyin ham ishonchli qonunchilik va me'yoriy-huquqiy bazaga ega.

Mintaqaviy moliya markazlari (Gonkong, Singapur, Lyuksemburg) kichik miqyosdagi mahalliy iqtisodiyoti bilan xalqaro markazlardan tubdan farq qiladi. An'anaviy moliya markazlari (Parij, Frankfurt, Tokio, Sidney). Ushbu turkumga mintaqalar yoki dunyo emas, balki o'z milliy iqtisodiyotlari ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan xizmatlar ko'rsatuvchi moliyaviy markazlarni kiritish mumkin.

Offshor moliya markazlari, qoida tariqasida, moliyaviy vositachilikni qo'llab-quvvatlash uchun juda cheklangan resurslarga ega markazlardan farq qiladi. Bunday markazlar odatda imtiyozlar beradi, masalan, global soliq rejalashtirish uchun keng imkoniyatlar va shundan keyingina xalqaro moliya markazi xizmatlarini taqdim etadi; minimal ro'yxatga olish tartibi; printsipliallar va agentlar mamlakatlari o'rtasidagi munosabatlarning yaxlitligini ta'minlash uchun tegishli huquqiy baza; yirik iqtisodiyotlarga yoki kapital oqimini jalb qiluvchi mamlakatlarga yaqinlik; valyuta nazoratidan erkinlik; mulkni sud jarayonlari ta'siridan himoya qilish va boshqalar.

Ya. A. Shabeikinining ta'kidlashicha, taqdim etilgan imtiyozlarning ko'lami va tabiatiga ko'ra, offshor markazlar quyidagilarga ega bo'lgan hududlarga bo'linishi kerak:

- donor davlatda ro'yxatdan o'tgan kompaniyalarning daromadlari bilan bog'liq soliqlardan to'liq qochishni ta'minlaydigan imtiyozli soliqqa tortish. Bu hududlar soliq jannatlari deb ataladi (Antil orollari, Bagama orollari, Bermud orollari, Britaniya

Virjiniya orollari, Gibraltar, Kayman orollari, Men oroli, Nauru, Turks va Kaykos orollari).

- ikki tomonlama soliqqa tortishni bekor qilish to'g'risidagi bitim amalda bo'lgan o'rtacha soliqqa tortish (Shabeikina, 2014).

Bunday hududlarda foydadan minimal soliq undiriladi. Bu mamlakatlarda qulay soliq tizimi, rasmiy idoralar uchun imtiyozli shartlar yaratilgan (Irlandiya, Shveysariya, Lyuksemburg, Avstriya, Niderlandiya, Antil orollari, Mavrikiy, Seyshel orollari, Vanuatu, Madeyra, G'arbiy Samoa, Sent-Vinsent, Kipr va boshqalar).

Offshor faoliyatni tekshirish va unga qarshi kurashish siyosati eng faol Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) va pul yuvishga qarshi moliyaviy harakatlar guruhi (FATF) kabi ko'plab xalqaro tashkilotlar tomonidan amalga oshirilmoqda.

2018-yil fevral oyida Latviyadagi bank mojarolari, so'ngra Maltaning Pilatus banki va Estoniyadagi Danske bank filiali bilan bog'liq ma'lumotlarni hisobga olgan holda, Evropa Ittifoqi mamlakatlari offshor kompaniyalar orqali "pul yuvish" ustidan nazoratni kuchaytirish zarurligiga qaror qilishdi.

Ushbu voqealarni hisobga olgan holda, Evropa Kengashi 2018-yil 4-maydagi Beshinchi Direktivni qabul qildi, unga ko'ra joriy direktivaga o'zgartirishlar kiritildi. 2015-yildagi 849-sonli (Piata Dyrektyva YeS rozshyriuie sferu diialnosti rehuliuuichykh orhaniv Yevropeiskoho Soiuzu), eng muhimlari shirkat va trestlarga egalik qilishda shaffoflikni oshirish; kompaniyalar va traslarning benefisiar egaligi to'g'risidagi ma'lumotlarning shaffofligini oshirish; yuqori xavfli uchinchi davlatlar ishtirokidagi operatsiyalar ustidan nazoratni takomillashtirish; Evropa Ittifoqining moliyaviy razvedka bo'linmalariga (FIU), ayniqsa, bank hisoblarining markazlashtirilgan reyestrlariga erkin kirish va a'zo davlatlarning milliy reestrlari bilan hamkorlikni osonlashtirish nuqtai nazaridan kengaytirilgan vakolatlar berish; anonim oldindan to'lov kartalari va virtual valyutalardan foydalanishda terrorizmni moliyalashtirish va jinoiy daromadlarni legallashtirish xavfining oldini olish; jinoiy daromadlarni legallashtirish to'g'risida xabar bergan axborot beruvchilarni, shu jumladan anonimlik huquqini himoya qilish.

MUHOKAMALAR

Dengizdagi oqimlarni tartibga solishning ba'zi usullari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Offshor zonalari bo'lgan davlatlar va offshor bo'lmagan davlatlar o'rtasida hamkorlik qilish va axborot almashish to'g'risida shartnomalar tuzilsin.

2. Mamlakatlarni offshor yurisdiksiyalarning "qora" va "kulrang" deb ataladigan ro'yxatiga kiritish (jumladan, bunday ro'yxatga offshor bo'lmagan davlatlarning

tartibga soluvchi organlari tomonidan turli cheklovlar qo'yiladi). Mamlakatlarni bunday ro'yxatga kiritishning asosiy mezonini har qanday soliq masalalari bo'yicha maxfiy ma'lumotlarni oshkor qilish talablarini qabul qilish, uning soliq shaffofligi, BEPS rejasiga qo'shilish istagi va ma'lumot almashish hisoblanadi. Shunday qilib, 2016 yilda OECD qora ro'yxatga Kosta-Rika, Urugvay, Labuan va Filippinni kiritdi. FATF ma'lumotlariga ko'ra, bunday davlatlar Eron va KXDRdir. 2017 yil oxiriga kelib Yevropa Ittifoqi "qora ro'yxat"ni (17 ta davlat) e'lon qildi, unga Amerika Samoasi, Barbados, Bahrayn, Grenada, Guam, Makao (XXR), Marshall orollari, Mo'g'uliston, Namibiya, BAA, Palau, Panama, Samoa, Sent-Lyusiya, Trinidad va Tobago, Tunis, Janubiy Koreya. Shu bilan birga, 47 mamlakat va hududlar, jumladan, "klassik" soliqsiz offshorlar (Beliz, Bermud, Kayman, Men oroli, Seyshel orollari va boshqalar) kulrang ro'yxatga tushdi.

3. Maxsus cheklovchi choralarni, xususan, rezidentlar tomonidan nazorat qilinadigan xorijiy korporatsiyalardan oladigan dividendlarni soliqqa tortish bo'yicha qonun hujjatlarini nazarda tutsin.

Shu sababli, Kayman orollari, Panama, Tunis, Seyshel orollari va boshqalar kabi offshor hududlar barcha nomzod direktorlar va offshor kompaniyalar menejerlarining ismlarini oshkor qilishni rejalashtirayotganini ta'kidlash mumkin. Masalan, Beliz chet ellik benefitsiarlarni registratorlarda innominatsiyalangan aktsiyalarga ega bo'lishga majbur qildi. Ayni paytda, Qo'shma Shtatlar va boshqa rivojlangan mamlakatlarda offshor kompaniyalarning yangi hisob raqamlarini ochish va ushbu shubhali kompaniyalarning operatsiyalari ustidan nazorat qilish nuqtai nazaridan banklarga qo'yiladigan talablarni kuchaytiruvchi ko'plab ma'muriy qoidalar qo'llaniladi.

Offshor faoliyatni tartibga solish maqsadida G20 davlatlarining faol ko'magida OECD tomonidan ishlab chiqilgan BEPS (baza eroziyasi va foydani o'zgartirish) loyihasi, soliq bazasining eroziyasi va foyda muammosini hal qilish bo'yicha Harakatlar rejasi joriy etildi. siljish. Ushbu loyihaning mazmuni har qanday davlatni "qora ro'yxat"ga kiritishning asosiy mezonini sifatida offshor jarayonlarga qarshi kurashish bo'yicha xalqaro hamkorlik, milliy organlarga keyingi tavsiyalar berish va ularni mamlakatlar qonunchiligiga yanada tatbiq etishdan iborat. Ushbu loyihaga offshor operatsiyalarni tartibga solish bo'yicha o'zining ichki qoidalarini joriy etishga yoki yaratishga tayyor bo'lgan har qanday davlat kirishi mumkin.

Rejani amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari soliq muammolarini hal qilish va raqamli iqtisodiyotni soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari; "gibrid sxemalar" deb ataladigan narsalarni zararsizlantirish; foizlarni to'lash va boshqa moliyaviy operatsiyalar orqali soliq solinishiga qarshi kurashish; shaffoflik va mazmun masalasini ko'rib chiqqan holda, "zararli soliq amaliyotiga" umumiy qarshi kurashish;

ikki tomonlama soliqqa tortishga barham berish to'g'risidagi bitimlar qoidalarini suiiste'mol qilishning oldini olish; "doimiy muassasa" maqomini sun'iy ravishda chetlab o'tish sxemalarining oldini olish; nomoddiy ob'ektlar uchun transfer bahosini shakllantirish bo'yicha yo'riqnomani ishlab chiqish va xatarlar va kapital nuqtai nazaridan transfer narxlarini shakllantirish; boshqa yuqori xavfli operatsiyalar uchun transfer narxlari bo'yicha yo'riqnomani ishlab chiqish; soliqqa tortish bazasining emirilishi va foydaning o'zgarishi to'g'risidagi ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish usullarini ishlab chiqish; "agressiv soliq rejalashtirish usullari"ni oshkor qilish qoidalarini joriy etish; transfert narxlari hujjatlarini optimallashtirish va aniq hisobot berish; soliq masalalari bo'yicha nizolarni hal etish mexanizmlarini ishlab chiqish va takomillashtirish; davlatlar o'rtasida amaldagi soliq shartnomalarini o'zgartirish uchun xalqaro soliqqa tortish bo'yicha keng qamrovli ko'p tomonlama konventsiyani ishlab chiqish (BEPS rejasi).

Jahon iqtisodiyotining offshor tendentsiyasining ta'siri va ko'lami, shuningdek, Davlat statistika xizmati tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlardan dalolat beradi (2018 yil 1 iyul holatiga ko'ra), Ukrainaning xususiy sektoriga eng katta sarmoya Kiprdan 9,18 gacha bo'lgan. AQSH dollarini tashkil etib, joriy yilning 6 oyi davomidagi umumiy daromadlarning 28,2 foizini tashkil etdi.

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar soni 32,6 milliard dollarni tashkil etadi. Bunday davlatlar qatoriga Kipr, Niderlandiya kiradi, ularda umumiy investitsiya ulushi 21 foizgacha, Germaniya – 5,3 foizgacha, Shveysariya – 4,7 foizgacha, Britaniya Virjiniya orollari – 4,1 foizgacha.

XULOSA

Offshor markazlar va umuman offshor zonalarining faoliyati jahon iqtisodiyotining rivojlanishi uchun juda salbiy, lekin birinchi navbatda offshor hududlar noqonuniy faoliyatdan, xususan, xalqaro jinoiy faoliyatdan olingan noqonuniy daromadlarni yashirish va olib qo'yish uchun qulay joy hisoblanadi. Offshor faoliyatini bosqichma-bosqich o'rganish biznes yuritishning dastlabki bosqichida moliyaviy xatarlardan qochish, rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ichki bozordagi vaziyatni yaxshilash imkonini beradi; bundan tashqari, offshor kompaniyalar faoliyatidagi kamchiliklarni tahlil qilish birja qonunchiligi nuqtai nazaridan mamlakatlar qonunchiligini takomillashtirishga xizmat qiladi. Soliq bazasining eroziyasi va foydaning o'zgarishiga qarshi kurashish, barcha Evropa Ittifoqiga a'zo davlatlarda ro'yxatdan o'tgan yuridik shaxslar va ishonchning haqiqiy egalari reestrlariga shuningdek, pul yuvishning oldini olishning asosiy yo'nalishi ochiq kirish sharoitida offshor kompaniyalar va trestlar egalarining haqiqiy benefitsiarlarini aniqlashda shaffoflikni oshirish bo'yicha 2015/849-sonli Evropa Ittifoqi Beshinchi Direktivini zudlik bilan amalga oshirish bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Ekonomisty pidrakhuvaly: v ofshorakh skhovano 10-13% svitovoho VVP [Economists' assessment: 10-13% of world GDP is hidden in the offshore territories]. Retrieved from: <https://glavcom.ua/news/ekonomisti-pidrahuvali-v-ofshorah-shovano-10-13-svitovogo-vvp-451450.html> (in Ukrainian)
2. Naskilky populiarni v Ukraini ofshory [How popular are offshore territories in Ukraine]. Retrieved from: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/cherkashyn/naskilki-populjarni-v-ukrajini-ofshori-2454606.html> (in Ukrainian) Mykhailyn, A. N. (2015).
3. Slovnyk po zovnishnoekonomichnii diialnosti: uchbovyi posibnyk [Dictionary of foreign economic activity: a teaching manual]. M.: ALLA-PRINT. (in Ukrainian)
4. Koniakhina, N. Yu. (2008). «Off-shores» – osobennosti funktsionirovaniia v strukture osobykh ekonomicheskikh zon [Offshores - features of functioning in the structure of special economic zones]. Vestnyk Tambovskoho unyversiteta, 12, 412. (in Russian)
5. Business dictionary. Retrieved from: <http://www.businessdictionary.com/definition/offshore-financial-centreOFC.html>
6. Encyclopedia of offshore: a practical guide (2007). London. Zurich Boston: Finance Research Group.
7. Tovkun, I. M. (2013). Mizhnarodno-pravovi zasoby funktsionuvannia ofshornykh tsestriv [International legal means of functioning of offshore centres]. Problemy zakonnosti, 123, 49. (in Ukrainian)
8. Shabeikina, Ya. A. (2014). Ofshorni kompanii yak metod optymizatsii opodatkovannia [Offshore companies as a method of tax optimization]. Science Time, 4-4, 284-290. (in Ukrainian)